

Sygn. akt I Ca 149/13

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSO Joanna Składowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku H. P. i M. P.

z udziałem (...) Spółka Akcyjna z/s w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sieradzu

z dnia 13 lutego 2013 r. sygn. akt I Ns 560/12

postanawia:

1) oddalić apelację;

2) zasądzić od wnioskodawców H. P. i M. P. na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółka Akcyjna z/s w L. 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

Sygn. akt. I Ca 149/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Sieradzu

w sprawie I Ns 560/12, oddalił wniosek M. P. i H. P. o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej ich własność, położonej

w S., na działce nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Sieradzu Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. nr (...).

Ponadto Sąd Rejonowy zasądził solidarnie od wnioskodawców M. na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A. w L. kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na ustaleniach, które Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne, a których istotne elementy przedstawiały się następująco: M. P. i H. P. są współwłaścicielami nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), zabudowanej działki nr (...), o pow. 2,2251 ha, dla której Sąd Rejonowy w S. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. nr (...). Na działce tej znajduje się napowietrzna linia przesyłowa średniego napięcia energii elektrycznej uczestnika postępowania (...) S.A. w L. służąca do przesyłu i rozdziału energii elektrycznej. Dodatkowo na działce posadowione są dwa słupy betonowe okrągłe oraz trzy słupy kwadratowe w kształcie litery V oraz dwa pojedyncze kwadratowe słupy betonowe i jeden żeliwny. Linie te postawione były jeszcze przed przekazaniem działki wnioskodawcom i nikt wówczas nie pytał o zgodę na ich postawienie czy eksploatację. Jedna z linii była wymieniana w latach 90 - tych. Postawione zostały wówczas nowe słupy i zmienione zostało okablowanie. Uczestnik postępowania w miarę potrzeby remontuje i modernizuje linie przesyłowe na działkach objętych postępowaniem i nigdy nie pytał wnioskodawców o zgodę na wjazd na ich nieruchomość, tylko od razu dokonywał remontów.

Wcześniej właścicielami przedmiotowej działki byli rodzice wnioskodawcy.

Wechodząca w skład przedsiębiorstwa (...) S.A. Oddział (...) w Ł. linia średniego napięcia energii elektrycznej (15 kV), przebiegająca częściowo przez nieruchomość wnioskodawców została wybudowana w 1974 roku. Inwestycję odebrano i oddano do użytkowania Zakładowi (...) - Województwo w dniu 16 grudnia 1974 roku. Wcześniej w dniu 05 kwietnia 1974 roku wydana została przez Urząd Powiatowy w S. Wydział Gospodarki Komunalnej, Przestrzennej, Ochrony (...) decyzja nr 25/74 o zatwierdzeniu planu realizacyjnego na budowę trasy linii średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia wraz z słupowymi stacjami transformatorowymi dla zasilania tuczami świń we wsi M., G. i C. powiat (...).

Zarządzeniem nr 16 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku § 1 ust. 2 zmieniona została nazwa Zakładu (...) - Województwo na Zakład (...). Z dniem 01 stycznia 1989 roku utworzono w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) w W." - „ Zakład (...) w Ł.". Powstałemu zakładowi przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa (...) w W."

Na podstawie ustawy z dnia 05 lutego 1993 roku o przekształceniach własnościowych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, Zakład (...) w Ł. z dniem 01 września 1993 roku przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, działającą pod firmą Zakład (...) S.A. W dniu 15 grudnia 2008 roku zmianie uległa firma spółki, z Zakładu (...) S.A. na (...) S.A. Obecnie spółka, po połączeniu przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej (...) Spółka Akcyjna na spółkę przejmującą nosi nazwę (...) S.A. w L."

Stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy uznając je za wiarygodne oraz w oparciu o zeznania wnioskodawców i opinię biegłego.

Sąd Rejonowy pominął w ustaleniach faktycznych dokumenty w postaci złożonych przez pełnomocnika wnioskodawców orzeczeń innych Sądów w innych sprawach dotyczących służebności jako zbędne do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Rejonowy, z uwagi na uwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu podniesionego przez uczestnika postępowania, postanowieniem z dnia 30 stycznia 2013 roku zmienił swoje postanowienie dowodowe z dnia 18 lipca 2012 roku w zakresie punktu 3 i 4 w ten sposób, że oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. geodezji celem wyznaczenia na gruncie przebiegu i zakresu służebności oraz biegłego ds. szacowania nieruchomości — na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia z tytułu jej ustanowienia, uznając te dowody za nie mające znaczenia do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W ocenie Sądu pierwszej instancji wniosek M. P. i H. P. nie zasługuje na uwzględnienie, ze względu na podniesiony przez uczestnika postępowania (...) S.A zarzut zasiedzenia służebności przesyłu.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w niniejszej sprawie ustalono, iż urządzenia przesyłowe usytuowane na działce wnioskodawców, wybudowano i oddano do użytku w grudniu 1974 roku, a od tej daty, a więc przeszło 30 lat, linia średniego napięcia znajduje się w posiadaniu, najpierw Skarbu Państwa, w imieniu którego urządzeniami przesyłowymi zarządzały - Zakład (...) - Województwo, następnie Zakład (...) w Ł., w dalszej kolejności jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, działającej pod firmą Zakład (...) S.A., a obecnie (...) S.A. w Ł..

Według Sądu Rejonowego oczywistym jest, iż posiadanie wykonywane przez poprzedników prawnych uczestnika nosiło znamiona posiadania samoistnego, ale w złej wierze, skoro uczestnik nie wykazał w niniejszym postępowaniu uzyskania zgody na korzystanie z nieruchomości, na której posadowiona została linia jej ówczesnego właściciela.

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że co najmniej od 16 grudnia 1974 roku poprzednik prawny wnioskodawcy władał służebnością gruntową przesyłu jak właściciel, czynił na niej niezbędne remonty, podłączenia i czynności obsługi tj. traktował ją jak swoją własność nie pytając nikogo o zgodę na takie gospodarowanie, a ponadto poprzednicy prawni uczestnika postępowania władali nieprzerwanie przedmiotową służebnością aż do uzyskania własności tej służebności przez zasiedzenie w dniu 16 grudnia 2004 roku.

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że nie stanowi przeszkody do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie okoliczność, że przed dniem 01 lutego 1989 roku, czyli przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie kodeksu cywilnego, państwowe osoby prawne nie mogły nabyć własności nieruchomości, gdyż nie władaly nieruchomościami w imieniu własnym lecz sprawowały zarząd mieniem państwowym w ramach zasady jednolitej własności państwowej. Uznał jednak, że skoro w okresie po 16 grudnia 1974 roku poprzednicy prawni uczestnika korzystali ze służebności gruntowej w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a ich władztwo nad tą nieruchomością miało postać dzierżenia w rozumieniu art. 338 k.c. wymieniony okres podlegał zaliczeniu do okresu koniecznego dla nabycia służebności w drodze zasiedzenia.

W ocenie Sądu Rejonowego posiadanie służebności wykonywane przez poprzedników prawnych uczestnika, a polegające na wybudowaniu na nieruchomości wnioskodawców linii średniego napięcia oraz utrzymywaniu jej funkcjonowania przez okres ponad 30 letni, wyczerpało przesłanki z art. 291 k.c. i doprowadziło do jej nabycia z dniem 16 grudnia 2004 roku w drodze zasiedzenia, wskazując jednocześnie, iż brak jest w niniejszej sprawie jakichkolwiek okoliczności świadczących o tym, iż doszło do przerwania biegu zasiedzenia.

Konsekwencją przyjęcia skuteczności zarzutu zasiedzenia oddalono wniosek o ustanowienie służebności przesyłu jaki i żądanie wnioskodawców zasądzenia wynagrodzenia (art. 305² § 2 k.c.)

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., o wynagrodzeniu pełnomocnika na podstawie § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wnieśli wnioskodawcy zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego - § 55 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych - montażowych (Dz. U. Nr 47, poz. 401) w związku z art. 237¹⁵ § 2 kodeksu pracy poprzez jego pominięcie co spowodowało przyjęcie przez Sąd orzekający, iż było możliwe skuteczne złożenie przez uczestnika zarzutu zasiedzenia co do całości wnioskowanej służebności pomimo tego, iż wnioskodawcy żądali ustanowienia służebności z uwzględnieniem strefy wyłączanej z zabudowy na podstawie w/w przepisów, zaś przez wzgląd na datę ich wejścia w życie jak również przeznaczenia nieruchomości na cele budowlane uczestnik ani jego poprzednicy prawni nie mogli służebności w zakresie tej strefy zasiedzieć,

- naruszenie prawa materialnego - art. 305¹ k.c. poprzez jego pominięcie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika

- naruszenie przepisów postępowania poprzez nierozpoznanie istoty sprawy

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału w skutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania. Przy uwzględnieniu tych zasad nie sposób bowiem uznać, iż uczestnik wykazał, iż:

- przedsiębiorstwo państwowe w imieniu Skarbu Państwa a następnie uczestnik posiadali służebność gruntową w treści swej odpowiadające służebności przesyłu,

- doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa (w imieniu którego władztwo wykonywało przedsiębiorstwo państwowe) na uczestnika wraz z przeniesieniem wszystkich nieruchomości i całej infrastruktury przedsiębiorstwa.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wnieśli o :

- uchylenie - na zasadzie art. 386 § 4 k.p.c. zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego,

względnie - w przypadku gdyby Sąd drugiej instancji uznał, iż nie ma ku temu podstaw o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości

i zasądzenie kosztów postępowania w pierwszej instancji na rzecz wnioskodawców oraz

o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację uczestnik postępowania wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawców M. P. i H. P. jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy jednak stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a na jego podstawie poczynił adekwatne do treści materiału dowodowego ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Nie jest zatem słuszny zarzut apelujących dotyczący naruszenia art. 233 k.p.c. polegający na dokonaniu przez Sąd oceny materiału dowodowego w sposób dowolny bez jego wszechstronnego rozważenia oraz dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego.

Przypomnieć należy, że w świetle utrwalonych poglądów judykatury i piśmiennictwa prawniczego nie jest wystarczającym uzasadnieniem zarzutu naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. przedstawienie przez stronę skarżącą własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez Sąd pierwszej instancji. Skarżący ma obowiązek wykazania naruszenia przez Sąd paradygmatu oceny wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c. (a zatem wykazania, że Sąd pierwszej instancji wywiódł z materiału procesowego wnioski sprzeczne

z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego względnie pominął w swojej ocenie istotne dla rozstrzygnięcia wnioski wynikające z konkretnych dowodów - grupy dowodów).

Skarżący nie wyjaśnił na czym miałyby polegać dokonanie ustaleń Sądu pierwszej instancji w sposób dowolny, czy sprzeczny z zebrany w sprawie materiałem dowodowym poprzestając jedynie na sformułowaniu ogólnego zarzutu, jakoby Sąd Rejonowy nieprawidłowo uznał, że zostało wykazane następstwo prawne pomiędzy jednostką której przekazano w trwały zarząd linię napowietrzną wraz z elementami ją podtrzymującymi a obecnym jej właścicielem – uczestnikiem postępowania oraz że wykazano przeniesienie posiadania służebności. Brak jakichkolwiek wątpliwości, aby podważać te ustalenia sądu. Z treści art. 55⁽¹⁾ k.c. ,w którym zawarta jest definicja przedsiębiorstwa wynika wprost, że obejmuje ono oprócz nazwy między innymi własność nieruchomości lub ruchomości , w tym urządzeń. Skarżący poza ogólnie sformułowanym zarzutem nie wykazali, aby linia napowietrzna przechodząca częściowo przez ich działkę została wyłączona z majątku przekazywanego mienia poszczególnym podmiotom. Jest to o tyle niemożliwe, ponieważ wszystkie podmioty poczynając do Przedsiębiorstwa Państwowego (...) zajmowały się utrzymaniem linii napowietrznych i ich konserwacją w celu sprawnego dystrybuowania energii elektrycznej. Natomiast kwestia zaliczania okresu posiadania przez Skarb Państwa na rzecz aktualnych posiadaczy sieci energetycznych została szczegółowo i gruntownie wyjaśniona w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących było wykonywane w ramach działalności gospodarczej państwa, a więc w ramach dominium, a nie w ramach władczych uprawnień. Jeszcze przed podjęciem uchwały całej Izby Cywilnej z dnia 26.10.2007 r., III CZP 30/07, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone było stanowisko, że osoba prawna, która przed dniem 1.2.1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1.2.1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31.1.1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. oraz ze względu na treść art. 128 k.c. nie mogły nabyć na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31.5.2006 r., IV CSK 149/05, nie publ., i z dnia 8.6.2005 r., V CK 680/04, nie publ., oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25.1.2006 r., I CSK 11/05, "Biuletyn SN" 2006, nr 5, s. 11 i z dnia 10.4.2008 r., IV CSK 21/08, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08). Stanowisko to Sąd Okręgowy w pełni aprobuje i dalsze dywagacje odnośnie tego zarzut uważa za zbędne.

Przyjąć zatem należy, że zarzut apelującego ogranicza się wyłącznie do polemiki z ustaleniami faktycznymi Sądu pierwszej instancji, co jest przesłanką dla uznania zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. za bezzasadny.

Chybiony jest także zarzut nierozpoznania istoty sprawy. Wbrew bowiem poglądom skarżących brak jest jurydycznego uzasadnienia, aby na skutek podniesienia zarzutu zasiedzenia obowiązkiem Sądu było ustalanie zakresu gruntu koniecznego dla wykonywania treści służebności oraz stwierdzania z urzędu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Podejmowanie działania z urzędu, wbrew woli nie tylko wnioskodawcy, ale także uczestnika postępowania naraziłoby Sąd na zarzut naruszenia art. 321 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (patrz (postanowienie SN z dnia 13 października 2010 r., I CSK 582/09)). Skarżący nie negują, że urządzenia energetyczne w postaci linii napowietrznej i słupów przebiegają przez ich działkę, że trwa to od 1974 r. Już tylko z tych powodów Sąd Rejonowy prawidłowo uznał zarzut zasiedzenia za skuteczny względem wnioskodawców. Istota służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu sprowadza się do znoszenia ograniczenia w użytkowaniu nieruchomości spowodowanej koniecznością gospodarowania nieruchomością z uwzględnieniem przebiegu linii napowietrznej oraz okresowym znoszeniem pobytu osób trzecich (pracowników przedsiębiorstwa energetycznego) związanego z koniecznością naprawy linii , czy wymiany słupów. Dla uznania zarzutu zasiedzenia nie jest konieczne ustalanie obszaru nieruchomości, która podlega wyłączeniu, ponieważ ma to istotne znaczenie tylko przy przyznawaniu wynagrodzenia w przypadku odpłatnego ustanowienia służebności przesyłu. Dlatego też słuszne jest stanowisko Sądu Rejonowego, że załączone przez wnioskodawców orzeczenia sądów nie miały znaczenia

przy rozstrzygnięciu przedmiotowej sprawy. Dla poparcia tej argumentacji warto przytoczyć postanowienie Sądu Najwyższego z 2012-07-26, II CSK 752/11, zgodnie z którym widoczność urządzenia musi być ujmowana szeroko i nie może stronić od specyficznej treści służebności. Jeżeli z samej natury służebności wynika, że trwałe urządzenie, z którego uprawniony korzysta przebiega w całości lub w części pod powierzchnią ziemi, to uzależnienie dopuszczalności zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, od tego w jaki sposób na danym, konkretnym odcinku urządzenie zostało posadowione nie wytrzymałoby krytyki. Wiedza właściciela nieruchomości służebnej wynikająca ze świadomości pobudowania urządzenia, fizycznej możliwości stwierdzenia obecności tego urządzenia oraz możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi jego przebieg, mogą w okolicznościach konkretnej sprawy wypełniać wymogi przewidziane w art. 292 k.c. dla nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Słupki znacznikowe nie mają dla stwierdzenia zasiedzenia roli decydującej. Orzeczenie to dotyczy możliwości zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu urządzeń gazowych, ale wskazują na zakres ustalania okoliczności koniecznych do jej zasiedzenia. Z powyższych względów Sąd Okręgowy orzekający w przedmiotowej sprawie nie podziela stanowiska zawartego w dwóch orzeczeniach tegoż sądu, które rozpoznając apelację w podobnych sprawach uznały, że obowiązkiem sądu pierwszej instancji przy uwzględnieniu zarzutu przedawnienia jest określenie zakresu służebności z urzędu.

Nie jest trafny także zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 305¹ k.c. oraz § 55 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlano - montażowych (Dz. U. Nr 47, poz. 401) w związku z art. 237¹⁵ § 2 kodeksu pracy. Zarzuty te miałyby być może uzasadnione gdyby nie podniesienie skutecznego zarzutu zasiedzenia, ponieważ zawierają argumenty dotyczące obszaru nieruchomości, która ich zadaniem została wyłączona z racjonalnego użytkowania na skutek istnienia linii napowietrznej wraz z oprzyrządowaniem. Wydaje się, że celem ich podniesienia jest „ominiecie” przepisów przewidujących możliwość zasiedzenia służebności i mimo wszystko uzyskanie wynagrodzenia za fakt istnienia służebności.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach procesu za instancje odwoławczą Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i art. 13 § 3 k.p.c. oraz z § 7 pkt 3 i § 12 ust. 1 pkt 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. Nr 490.) obciążając nimi stronę skarżącą z uwagi na wynik sprawy.